

Fondi për të Drejtën Humanitare Kosovë
Fond za humanitarno pravo Kosovo
Humanitarian Law Center Kosovo

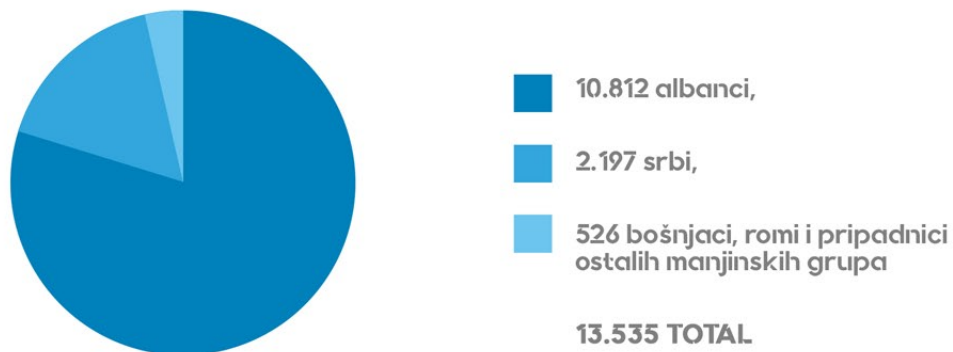
KOSOVO I SRBIJA

MASOVNE GROBNIČE

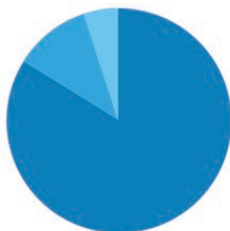
MASOVNE GROBNICE

KOSOVO I SRBIJA

U periodu januar 1998 - decembar 2000. godine, kao posledica rata na Kosovu, život je izgubilo i/ili je nasilno nestalo 13.535 lica.

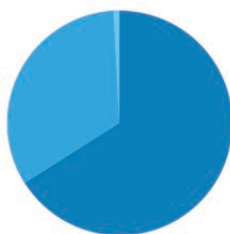

Od ovog broja 10.812 su bili Albanci (80%), 2.197 Srbi (16%) i 526 Bošnjaci, Romi i pripadnici ostalih manjinskih grupa (4%).

CIVILI 10.317

- 84% ■ 8.676 albanci,
- 11% ■ 1.196 srbi,
- 5% ■ 445 bošnjaci, romi i pripadnici ostalih manjinskih grupa

PRIPADNICI ORUŽANIH GRUPA 3.218

- 66% ■ 2.131 Oslobodilačka Vojska Kosova
- 33% ■ 1.084 pripadnici srpskih vojnih, paravojnih i policijskih snaga
- 1% ■ 3 NATO snaga/KFOR

Od ovog broja, 10.317 su bile civilne žrtve (od toga 8.676 Albanaca, 1.196 Srba i 445 Roma i drugih). Kada je reč o žrtvama iz oružanih grupa - 2.131 su bili pripadnici Oslobodilačke vojske Kosova; 1.084 su bili pripadnici srpskih vojnih, paravojnih i policijskih snaga i 3 pripadnika NATO snaga na Kosovu – KFOR. U periodu od 1998. do 2000. godine ubijeno je i/ili je nasilno nestalo 1133 dece, a 109 ih se još uvek vode kao nestala. Nakon juna 1999. godine, na Kosovu je bilo oko 6057 nestalih lica kao posledica rata, a od ovog broja, još uvek nije rasvetljena sudbina 1620 osoba.

Neposredno po završetku rata u raznim zatvorima u Srbiji pronađen je jedan broj nestalih lica, a najveći broj istih nađen je u masovnim grobnicama na i van Kosova.

Nakon početka NATO intervencije na Kosovu, nasilje srpskih snaga se vidno intenziviralo nad civilnim stanovništvom na Kosovu. Tako su, da bi prikrile masovne zločine, srpske vlasti pokrenule organizovanu kampanju premeštanja tela žrtava sa teritorije Kosova na teritoriju Srbije.

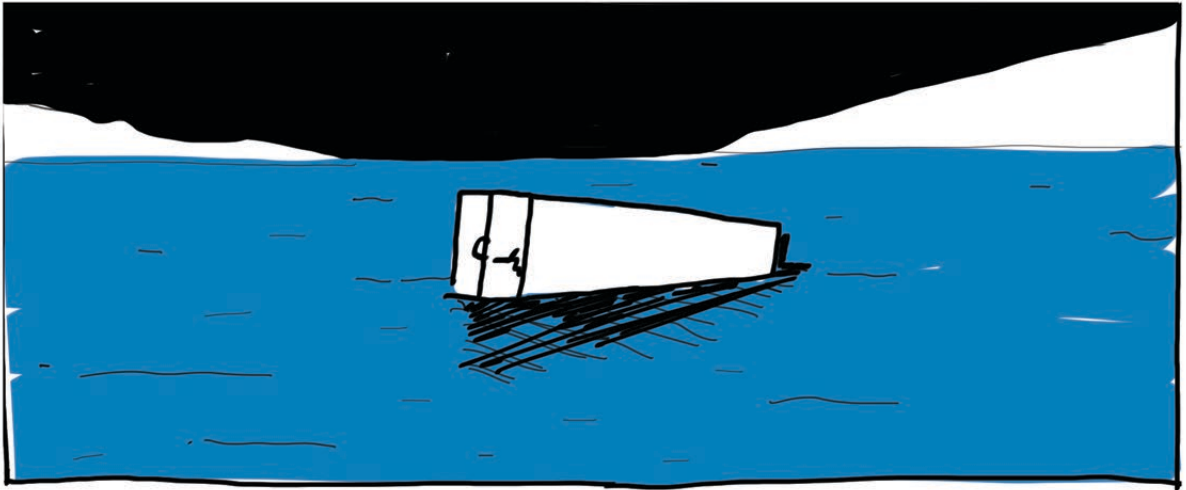
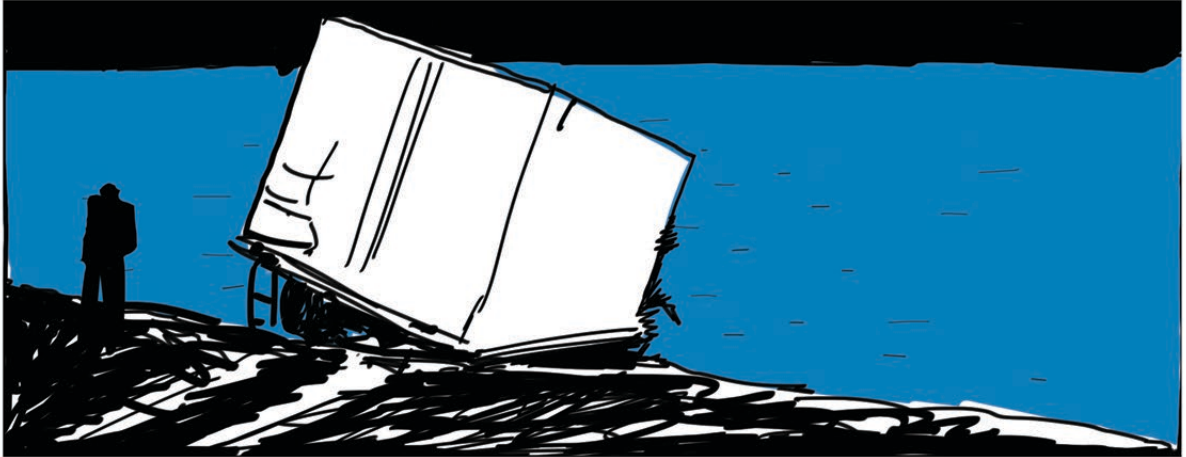
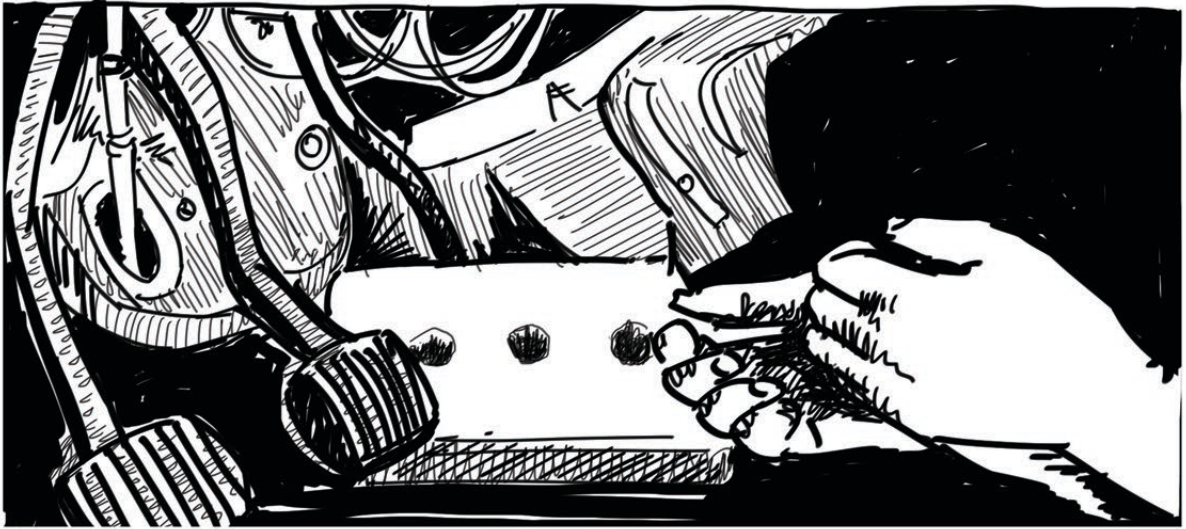
Od 2001. godine do danas tela 950 ubijenih Albanaca sa Kosova nađena su na 5 lokacija masovnih grobnica na teritoriji Srbije. 2001. godine, pronađeno je 744 tela na periferiji Beograda u Batajnici, na parceli koja je služila i služi kao centar za obuku Specijalne antiterorističke jedinice srpske policije. Kasnije iste te godine, u Petrovom Selu, istočna Srbija, pronađeno je 61 telo, a još 84 tela pronađena su u jezeru Perućac u zapadnoj Srbiji. 2013. godine, još 52 tela Albanaca pronađena su u Rudnici kod Raške na jugu Srbije u blizini granice sa Kosovom. Od 2020-2021, u kamenolomu Kiževak u južnoj Srbiji pronađeno je 9 tela.

Tela 950 kosovskih Albanaca prevezena su sa teritorije Kosova na ovih 5 različitim lokacijama u Srbiji kako bi se sakrili tragovi zločina i zaštitili odgovorni od krivične odgovornosti.

Ni na jednoj od 5 gore navedenih lokacija još nije podignuto nikakvo spomen obeležje koje bi doprinelo obeležavanju ovih mesta zločina i njihovom uključivanju u kolektivno pamćenje društva. Što se tiče lokacije Batajnica, već nekoliko godina postoji inicijativa nevladinih organizacija Fond za humanitarno pravo i Fond za humanitarno pravo Kosovo koja ima za cilj da se na mestu gde su pronađena tela podigne memorijalni centar i tako doprinese obogaćivanju kolektivnog pamćenja, kada je reč o događajima koji su se odigrali na toj lokaciji tokom 1999. godine.

Pored prakse prevoženja tela sa teritorije Kosova na teritoriju Srbije, veliki broj masovnih grobnica otkriven je i unutar Kosova. Većina njih uključivala je albanske žrtve kao što su Bela Crkva/Bellacerkë (77 tela), groblje u Dragodanu (170 tela), Pusto Selo/Pastasel (106 tela), Brusnik (28 tela), Orahovac/Rahovec (47 tela), Bistražin/Bishtazhin (oko 80 tela), muslimansko groblje u Severnoj Mitrovici/Mitrovicën Veriore (76 tela) itd. a na jednom broju istih pronađena su i tela Srba, kao što su u mestima Volujak/Volljakë (24 tela), Mališevo/Malishevë (13 tela) i Klečka/Kleqkë.

Međutim, kao što je to slučaj i na teritoriji Srbije, ove lokacije na Kosovu nisu obeležene i na neki način su samo deo sećanja porodica žrtava, ali ne i šireg kolektivnog pamćenja. Pored obeležavanja masovnih grobnica, Kosovo nema ni registar ukupnog broja masovnih grobnica, njihovog tačnog broja i tačnog broja tela pronađenih u njima.

Takva praksa neobeležavanja mesta zločina doprinosi zaboravu i onemogućava stvaranje zajedničkog kolektivnog sećanja na prošlost.

MASOVNE GROBNICE

ŠTA SU OVA MESTA NEKADA BILA?

Lokacije koje su imale različite funkcije pre početka oružanog sukoba na Kosovu korišćene su kao masovne grobnice za prikrivanje zločina. Da nabrojimo neke od njih, kao što je slučaj masovne grobnice u Batajnici koja je pronađena u centru za obuku Specijalne antiterorističke jedinice srpske policije; Slučaj masovne grobnice Kiževak u kome se nalazio kamenolom; Slučaj masovne grobnice Dragodan, na mestu civilnog groblja opštine Priština ili slučaj pećine u selu Volujake/Volljakë u kojoj je sakriven jedan broj tela.

MASOVNE GROBNICE

ŠTA SU DANAS?

Jedan broj lokacija na kojima su otkrivene masovne grobnice i dalje ima istu funkciju kao što je to slučaj sa Centrom za obuku u Batajnici ili sa grobljem u naselju Dragodan. Dok su brojna mesta na kojima su otkrivene masovne grobnice promenila funkciju, kao što je slučaj kamenoloma Kiževak koji je već privatizovan ili slučaj kampa za obuku u Petrovom Selu, koji je pripadao Specijalnim snagama srpske policije, koje su delovale na Kosovu tokom rata i koji je sada zatvoren. Mnoge lokacije na kojima su bile masovne grobnice, su nakon ekshumacije napuštene, i nemaju nikakvih obeležja.

Iz tih razloga i zbog njihovog neobeležavanja, masovne grobnice će vremenom izbledeti čak i iz kolektivnog pamćenja društva.

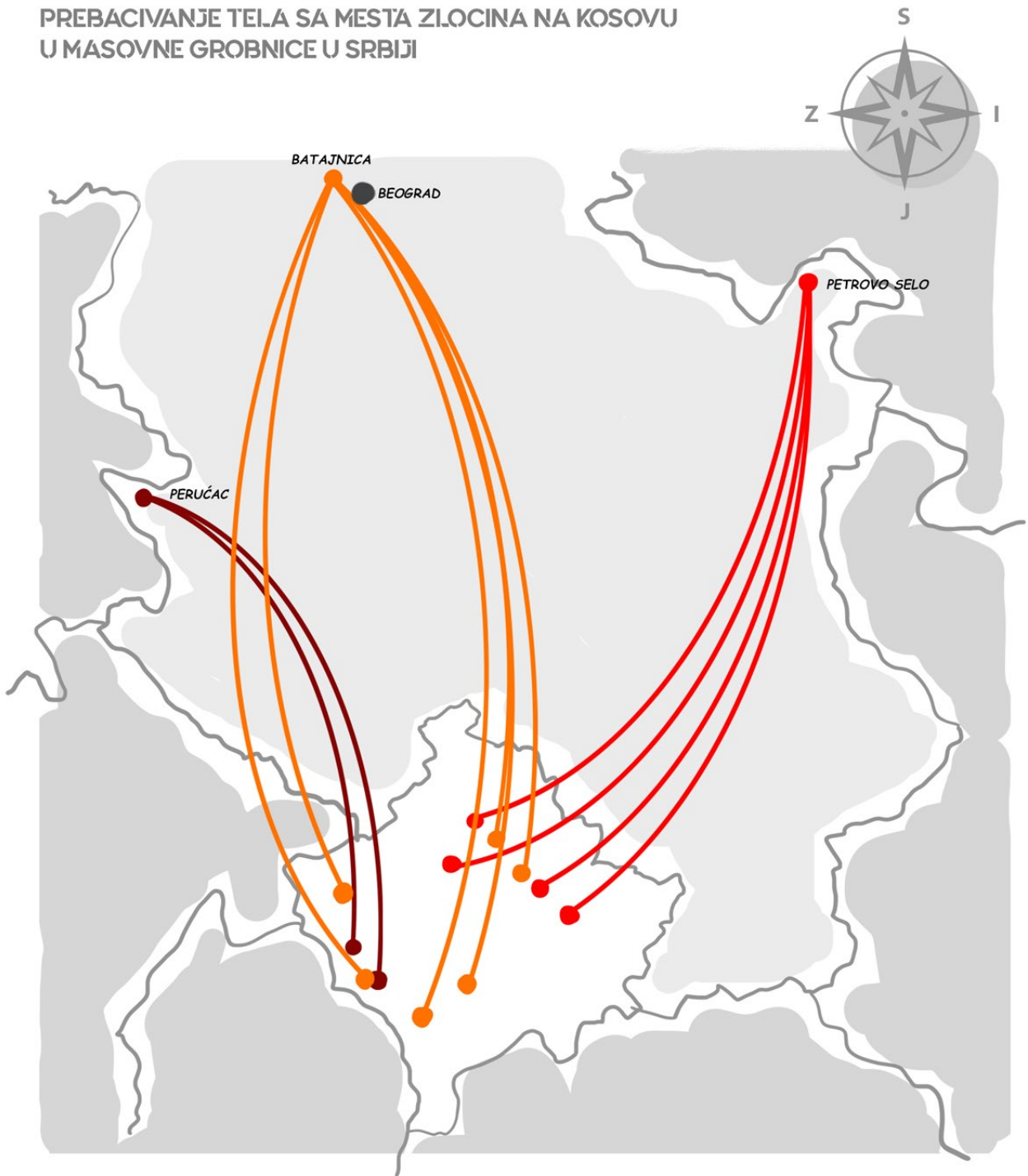

LOKACIJE

Identifikovane lokacije masovnih grobnica u Srbiji:

1. Batajnica: Otkrivena 2001. godine. U njoj su pronađena tela 744 kosovskih Albanaca.
2. Perućac: Tela kosovskih Albanaca isplivala su na površinu jezera 1999. godine. U blizini jezera je 2001. godine pronađena masovna grobnica sa posmrtnim ostacima 84 lica.
3. Rudnica: 2013. godine pronađeni su posmrtni ostaci 52 albanskih civila.
4. Petrovo Selo: Otkrivena 2001. godine. U njoj su pronađena tela 61 kosovskog Albanaca.
5. Kiževak: Od 2020-2021, u kamenolomu Kiževak pronađeni su posmrtni ostaci 9 osoba.

PREBACIVANJE TELA SA MESTA ZLOČINA NA KOSOVU U MASOVNE GROBNICE U SRBIJI

- IZ PEĆI, VUĆITRNE, LANDOVICI, KOSOVO POLJE, SUVA REKE, MEJA I KORENICE U BATAJNICA
- IZ MITROVICE, PRISTINE, IZBICE I JANJEVA U PETROVO SELO
- IZ DEČANE I DJAKOVICE U PERUĆAC

Fondi për të Drejtën Humanitare Kosovë
Fond za humanitarno pravo Kosovo
Humanitarian Law Center Kosovo